ותמני סרי דקנים הא עשרין ותרתין כפתורין נמי אחד עשר [א] כפתורין תרי דידה וששה דקנים וכפתר וכפתר הא חד סר אלא פרחים תשעה מנלן פרחים תרי דידה וששה דקנים תמניא הוו אמר רב שלמן כתיב [1]עד ירכה עד פרחה מקשה היא אמר רב גובהה של מנורה תשעה טפחים איתיביה רב שימי בר חייא לרב [א]אבן היתה לפני [ב] מנורה [א]ובה שלש מעלות שעליה הכהן עומד ומטיב את הנרות א"ל שימי [ב]את כי קאמינא משפת קנים ולמעלה כתיב [2]והפרח והנרות והמלקחים זהב הוא [ג]מיכלות זהב מאי מיכלות זהב אמר רב אמי שכילתו לכל זהב סגור של שלמה דא"ר יהודה אמר רב עשר מנורות עשה שלמה וכל אחת ואחת הביא לה אלף ככר זהב והכניסוהו אלף פעמים לכור והעמידוהו על ככר איני והכתיב [ג] [3]וכל כלי משקה המלך שלמה זהב וכל כלי בית יער הלבנון זהב סגור אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה זהב סגור קא אמרינן ומי [ד]חסר כולי האי והתניא ר' יוסי בר' יהודה אומר מעשה והיתה [מנורת] בית המקדש יתירה על של משה בדינר זהב [ד] קורדיקיני והכניסוה פ' פעמים לכור והעמידוה על ככר כיון דקאי קאי א"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מאי דכתיב [4]על המנורה הטהורה שירדו מעשיה ממקום טהרה אלא מעתה [5]על השלחן הטהור שירדו מעשיו ממקום טהור אלא טהור מכלל שהוא טמא הכא נמי טהורה מכלל שהיא טמאה בשלמא התם כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב על [ה]השולחן הטהור מכלל שהוא טמא כלי עץ העשוי לנחת הוא וכל כלי עץ [ב]העשוי לנחת אינו מקבל טומאה אלא מלמד [ו]שמגביהין אותו [ה] לעולי רגלים ומראים להם לחם הפנים ואומר להם ראו חיבתכם לפני המקום מאי חיבתכם כדריב"ל [ז]דא"ר יהושע בן לוי נס גדול נעשה בלחם הפנים סילוקו כסידורו שנאמר [6]לשום לחם חם ביום הלקחו אלא הכא טהורה מכלל שהיא טמאה פשיטא כלי מתכות נינהו וכלי מתכות [ו] מקבלין טומאה אלא שירדו מעשיה ממקום טהרה תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר ארון של אש ושלחן של אש ומנורה של אש ירדו מן השמים וראה משה ועשה כמותם שנאמר [7]וראה ועשה כתבניתם אשר אתה מראה בהר אלא מעתה [8]והקמת את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר הכי נמי הכא כתיב כמשפטו התם כתיב כתבניתם א"ר חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גבריאל חגור כמין פסיקיא היה והראה לו למשה מעשה מנורה דכתיב וזה מעשה המנורה תנא דבי רבי ישמעאל שלשה דברים היו קשין לו למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו ואלו הן מנורה וראש חדש ושרצים מנורה דכתיב [1]וזה מעשה המנורה ראש חודש דכתיב [9]החודש הזה לכם ראש חדשים שרצים דכתיב [10]וזה לכם הטמא ויש אומרים אף הלכות שחיטה שנאמר [11]וזה אשר תעשה על המזבח: שתי פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו ואפילו כתב אחד מעכבן: פשיטא אמר רב [ח]יהודה אמר רב לא נצרכה אלא לקוצה [ג]של יוד והא נמי פשיטא אלא לכאידך דרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב [ט][ד]כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה פסולה אמר [ז] אשיאן בר נדבך משמיה דרב יהודה ניקב תוכו של ה"י כשר יריכו פסול א"ר זירא לדידי מפרשה לי מיניה דרב הונא ורבי יעקב אמר לדידי מפרשה לי מיניה דרב יהודה ניקב [ה]תוכו של ה"י כשר יריכו אם נשתייר בו כשיעור [ח] אות קטנה כשר ואם לאו פסול אגרא חמוה דר' אבא איפסיקא

תמני סרי דקנים. דכתיב[י] שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד: **כפתוריה.** [כ]דמנורה גופה תרי: **ושית דקנים.** דיש בכל קנה וקנה כפתור [ט] כדכתיב שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח הרי ח' וכפתור תחת שני קנים וכן לשנים האחרונים [י] כדאמרן לעיל ושני קנים יוצאין ממנה הא חד סר: **[וששה דקנים].** בכל קנה כפתור ופרח כדכתיב[ל] בקנה האחד כפתור ופרח: **עד פרחה.** ריבה לך הכתוב חד פרח: **אבן** [יא] **גדולה כו'.** ואם אינה גדולה אלא ט' טפחים למה לי אבן תחת הכהן: [יב] **שימי את.** אתה הוא המקשה לי בתמיה: **משפת קנים ולמעלה.** היתה ט' ומן הארץ ועד לקנים ט' כדמפרש לעיל[מ]: **הוא מיכלות זהב.** [יג] ופסוק הוא: **זהב סגור.** שבשעה שמוכרין אותו נסגרות כל החנויות שמוכרין [יד] את הזהב (יומא מה.): **והכתי' אין כסף נחשב.** אלמא עשיר הוה ואת אמרת [טו] כליתו: **ומי חסר כולי האי.** דקאמרת אלף [טז] הככר[נ] הכניסו אלף פעמים לכור עד שיעמוד על ככר אלמא בכל פעם חסר ככר: [יז] **קורדייקני.** שם מטבע: **כיון דקאי.** שנצרף יפה בימי שלמה קאי לפיכך לא חסר עכשיו אלא דינר: **ממקום טהרה.** מן השמים [ס]הראו למשה [יח] לנגד המנורה: **מכלל שהוא טמא.** כלומר מקבל טומאה: **בשלמא התם.** גבי שולחן איצטריך לאשמועינן דמקבל טומאה משום פירכיה דריש לקיש: **לנחת.** שאינו מטלטל. כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה דכתיב גבי שרצים מכל כלי עץ או עור או שק (ויקרא יא) מה שק מיטלטל מלא וריקם [יט] [ע]: **שמגביהין אותו.** הלכך מיטלטל מלא וריקם הוא: **חום ביום הלקחו.** משמע כשמסלקים היה חום: **כתבניתם.** ארון ושולחן ומנורה כתיב וכתיב אשר אתה מראה בהר אלמא הראוהו: **הכי נמי.** דמשכן של אש ירד מן השמים בתמיה: **הכא כתיב כמשפטו.** משמע הלכותיו נאמרו לו: **התם כתיב כתבניתם.** משמע דהראוהו [כ] כמותם: **חגור כמין פסיקיא.** אזור [כא] כרוך אומנים שרולים לעשות מלאכה נאה חוגרין עצמן שלא יהו נגררין בבגדיהם: **ראש חדש.** בשעת מולד לבנה אינה נראית כי אם מעט ואינה ניכרת כדאמרינן בראש השנה (דף כד.) כזה ראיתם אם כזה ראיתם: **שרצים.** לא היה מכיר איזה טמא ואיזה טהור: **הלכות שחיטה.** לא היה מבין מהיכן היא מוגרמת: **וזה אשר תעשה על המזבח.** (א) ועשייה תחילת זביחה [פ][היא] וכתיב וזה אלמא הראהו באצבע: **פשיטא.** דאות אחת מעכבתן דכתיב וכתבתם[צ] כתיבה תמה (שבת קג:): **קוצו של יוד.** רגל ימיני של יוד: **הא נמי פשיטא.** [כב] הא לא נעשית האות: **שאין גויל מוקף לה.** שמודבקת באות אחרת והיינו דקתני כתב אחד מעכבן כלומר הלכות משפט אות אחת[ק] מעכבו למזוזה ותפילין: **תוכו של ה'.** רגל שבפנים: **יריכו.** רגל הימנית. ל"א תוכו הגויל והחלק שבתוכו. ובתפילין קמיירי: איפסיקא

אבן היתה לפני המנורה. משנה היא במסכת תמיד (פ"ג מ"ט). מ"ר: **סילוקו** כסידורו. ולמ"ד אין [כג] תנור מקדש (לקמן דף נה:) [ר] לא היה חם בשעת סידורו אלא כלומר רך. מ"ר: **הכא** כתיב כמשפטו והתם כתיב כתבניתם. ואם תאמר גבי משכן נמי כתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וי"ל דהכא לא כתיב בהר והתם כתיב בהר דמשמע שמן השמים ירדו למשה על ההר. מ"ר: **שלשה** דברים היו קשין לו למשה כו'. ואם תאמר וליחשוב נמי ההיא דאלו טריפות (חולין דף מב.) דאמר וזאת החיה אשר תאכלו מלמד שתפס הקב"ה כל מין ומין והראה לו למשה ואמר לו זאת אכול וזאת לא תאכל [ש] ויש לומר דלא חשיב אלא הך דכתיב זה ויש לתמוה דלא חשיב מחצית השקל דכתיב זה יתנו ואמרינן [ת] (שקלים דף ג ומ"ר) כמין מטבע של אש הראהו למשה ויש לומר דלא שייך התם נתקשה אלא משום דלא הוה ידע [כד] בשום ענין אם לא היה מראהו. מ"ר: **קוצו** של יו"ד. פירש בקונטרס רגל ימיני וקשה [א] דהא פשיטא דאין זה אות [כה] ומפרש ר"ת דהוא ראשו כפוף כדאמרינן בסמוך מפני מה כפוף ראשו ואם תאמר דאמרינן בהגדת חלק (סנהדרין דף נה:) ונער יכתבם דהיינו יו"ד שאם השליך נער אבן בקיר ועושה רושם עושה יו"ד ויש לומר דכעין יו"ד קאמר ולא יו"ד ממש:

זיל

מסורת הש"ס

[א] תמיד ל:, [ב] [לקמן קי. ע"ש פירש"י נדה כד. וע"ש פירש"י בכורות מג: ע"ש פירש"י], [ג] מכלות. נ"ק, [ד] [גירסת הערוך חסוך וכן איתא ברש"י בתענית יא. ד"ה חסוכי בניס וכו'], [ה] [לקמן נו:], [ו] גם זה שם חגיגה כו:, [ז] גם זה שם [יומא כא.], [ח] לקמן לד., [ט] לקמן לד., [י] [שמות כה], [כ] דמנורה גופה תרי ושיתא דקנים ויש בכל קנה וקנה כפתור ופרח כדכתיב כצ"ל והד"א. נ"ק, [ל] [שמות כה], [מ] [דף כח:], [נ] ככר. נ"ק, [ס] הראוהו למשה מנורה ועשה כנגדה. נ"ק, [ע] [חגיגה כו.], [פ] נ"ק, [צ] [דברים ו], [ק] [בנמק"י העתיק הדבוקה לחברתה כו'], [ר] [שהיא נאפית מע"ש וכ"כ תוס' בחגיגה כו:], [ש] [ועי' תוספות חולין שם בד"ה זאת], [ת] במדרש כמין. נ"ק, [א] [עי' בפנים מאירות שאלה סו],

עין משפט
נר מצוה

קב א מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הל' יא:

קג ב מיי' פ"ג מהלכות כלים הלכה א:

קד ג מיי' פ"א מהלכות תפילין וס"ת הל' כ סמג עשין כא טוש"ע י"ד סי' רעד סעיף ו וא"ח סי' לב סעיף ד בהג"ה:

קה ד מיי' שם הלכה יט סמג עשין כה טוש"ע י"ד סי' רעד סעיף ד [וא"ח סימן לב סעיף ד]:

קו ה מיי' שם הלכה כ סמג שם טוש"ע א"ח סימן לב סעיף טו:

◆

שיטה מקובצת

[א] עשר כפתוריה: [ב] לפני המנורה: [ג] מתיבת וכל עד תיבת זהב סגור נמחק: [ד] זהב קורדינקי: [ה] שמגביהין אותו ומראין עליה להם לחם הפנים: [ו] וכלי מתכות קבולי מקבלי טומאה: [ז] פסולה אמר רב אשיאן: [ח] כשיעור. פי' למעלה אצל הגג אבל בירכות אינו כלום. תו"ח: [ט] כפתור דכתיב: [י] האחרים כדאמרינן: [יא] תיבת גדולה נמחק: [יב] שימי את ס"א לפי שהיה חביב בעיניו זה המקשה היה רגיל לומר כן וי"א לפי שרב עניו היה ולא היה מסתכל חוץ לד' אמות ולא היה רואהו היה רגיל לומר לו כן ולא נהירא דמאי לשימי יותר מכל שאר תלמידים: [יג] הוא מכלות זהב. פסוק הוא בדברי הימים: [יד] שמוכרין שם הזהב הס"ד: [טו] אמרת כילתו: [טז] ככר ואות ה' נמחק: [יז] קורדיניקי: [יח] למשה מנורה ועשה כנגד זה: [יט] וריקם אף כל מטלטל מלא וריקם אבל בכלי מתכות לא כתיב שק לפיכך אף פשוטיהן מקבלין טומאה הס"ד: [כ] דהראהו דמותם הס"ד: [כא] אזור כדרך אומנים: [כב] פשיטא דהא: [כג] תנור מקדש. פי' למ"ד אין תנור מקדש לא היה דוחה שבת והיה נאפה מע"ש אבל למ"ד תנור מקדש היה דוחה שבת דאילו מע"ש הוה מפסל בלינה כיון דתנור מקדש. תו"ח: [כד] ידע ס"א איזה מטבע יביאו אם לא כו' א"נ התם לא נתקשה רק בהא דדבר מועט יכפר על עון העגל: [כה] דאין זה אות עיין בהרא"ש בה' ס"ת. ומפרש ר"ת אותו שלצד שמאל דהוא אותו דאמרינן בסמוך מפני מה ראשו כפוף. תו"ח:

◆

תורה אור השלם

1. וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד יְרֵכָהּ עַד פִּרְחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְיָ אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֹרָה: במדבר ח ד

2. וְהַפֶּרַח וְהַנֵּרוֹת וְהַמֶּלְקָחַיִם זָהָב הוּא מִכְלוֹת זָהָב: דברי הימים ב ד כא

3. וְכֹל כְּלֵי מַשְׁקֵה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה זָהָב וְכֹל כְּלֵי בֵּית יַעַר הַלְּבָנוֹן זָהָב סָגוּר אֵין כֶּסֶף לֹא נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה: מלכים א י כא

4. עַל הַמְּנֹרָה הַטְּהֹרָה יַעֲרֹךְ אֶת הַנֵּרוֹת לִפְנֵי יְיָ תָּמִיד: ויקרא כד ד

5. וְשַׂמְתָּ אוֹתָם שְׁתַּיִם מַעֲרָכוֹת שֵׁשׁ הַמַּעֲרָכֶת עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהֹר לִפְנֵי יְיָ: ויקרא כד ו

6. וַיִּתֶּן לוֹ הַכֹּהֵן קֹדֶשׁ כִּי לֹא הָיָה שָׁם לֶחֶם כִּי אִם לֶחֶם הַפָּנִים הַמּוּסָרִים מִלִּפְנֵי יְיָ לָשׂוּם לֶחֶם חֹם בְּיוֹם הִלָּקְחוֹ: שמואל א כא ז

7. וּרְאֵה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אַתָּה מָרְאֶה בָּהָר: שמות כה מ

8. וַהֲקֵמֹתָ אֶת הַמִּשְׁכָּן כְּמִשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר הָרְאֵיתָ בָּהָר: שמות כו ל

9. הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: שמות יב ב

10. וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא בַּשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ הַחֹלֶד וְהָעַכְבָּר וְהַצָּב לְמִינֵהוּ: ויקרא יא כט

11. וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם תָּמִיד: שמות כט לח

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וזה אשר וכו' ותחלת עשייה זביחה וכתב:

◆

מוסף רש"י

שימי את. בתמיה אתה הוא שימי חכם גדול ומקשה לי דבר זה, ויש אומרים רב לא היה זוקף עיניו אלא כובשן כל שעה משום צניעות (להלן קי:). בכמה דוכתין אשכחן דמהדר ליה רב הכי שימי את ונראה בעיני משום דבר בריה הוה וקאמר ליה הכי משום חביבותיה כלומר אתה יודע להשיבני, ואני שמעתי שמדת צניעות היה בו ברב שלא היה זוקף עיניו למעלה הלכך לא היה מכירו ולא נהירא לי שהרי לא מצינו שאמר רב כך לשום אדם אלא לזה אמר כן בכמה מקומות כאן ובמנחות (דף קי.) ועוד שמעתי משום דחריף הוה ודחיק ליה כי ההיא דאמר (בתענית ט:) רחמנא ליצובא מכיסופיה דרב שימי ולא היא דהתם רב שימי בר אשי הוה דדחיק ליה לרב פפא (נדה כד.). **השלחן הטהור.** שאמרתי שיהא טהור מכלל שהוא ראוי לטומאה (חגיגה כו:). **מכלל שהוא טמא.** והא עשוי לנחת שאין מגביהין אותו ואינו דומיא דשק (להלן צו:). **סילוקו כסידורו.** שסילוקו לשבת הבאה חם כיום סידורו. **חם ביום הלקחו.** שיהא חם ביום הלקחו מעל השלחן (חגיגה שם) שהוא חם כיום שנלקח משם, והאי קרא בלחם הפנים כתיב בספר שמואל (יומא כא.).